

Рак Світлана Валеріївна

Полтавський юридичний інститут

*Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
асистент кафедри кримінального та адміністративного права і процесу,
аспірант НДІ ВПЗ імені акад. В.В. Сташиса НАПрН України*

СТРУКТУРА БЕЗПОСЕРЕДНЬОГО ОБ'ЄКТУ ЗЛОЧИНУ СЛУЖБОВА НЕДБАЛІСТЬ

Правильне визначення безпосереднього об'єкта злочину має важливе значення при кваліфікації злочину, з'ясування характеру й ступеня суспільної небезпечності останнього, дозволяє здійснити розмежування між суміжними злочинами й незлочинною поведінкою взагалі. Теорія кримінального права безпосереднім об'єктом злочину визнає ті конкретні суспільні відносини, які поставлені законодавцем під охорону певної статті Особливої частини Кримінального Кодексу України (далі КК), на які посягає злочин і яким він заподіює шкоду. Отже, зрозуміти сутність безпосереднього об'єкта злочину, передбаченого ст. 367 КК, можна розглянувши структуру суспільних відносин.

Традиційно прихильники теорії, котра розглядає об'єкт злочину в аспекті суспільних відносин, виокремлюють наступні структурні елементи суспільних відносин: 1) суб'єкти (носії) відносин; 2) предмет, з приводу якого вони існують; 3) соціальний зв'язок (зміст відносин). Суб'єктами суспільних відносин можуть виступати такі їх носії, як фізичні особи, юридичні особи, інші об'єднання людей, а також держава. Предметами виступають блага і цінності матеріального або нематеріального характеру, з приводу яких існують суспільні відносини (життя, здоров'я людини, особиста свобода, статевая свобода і недоторканість, суспільна діяльність, природні об'єкти, майно тощо). Змістом відносин є соціальний зв'язок, тобто зв'язок між суб'єктами, їх взаємодія з приводу предмета суспільних відносин [1, с. 30, 50-52; 2, с. 51; 3, с. 59-63].

Суспільні відносини необхідно розглядати лише в єдності усіх трьох елементів. При виключенні одного з них система припиняє існування.

Суб'єктами відносин, які виступають об'єктом злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг є, безперечно, з одного боку, службові особи. Суб'єктом суспільних відносин злочину службова недбалість можуть бути як службові особи юридичних осіб приватного права, так і юридичних осіб публічного права.

Якщо твердження про те, що з одного боку суб'єктом суспільних відносин виступає службова особа серед науковців не викликає заперечень, то питання виникають із приводу протилежної сторони. Дискусії тривають щодо можливості визначати протилежним суб'єктом державу.

Ми схилиємося до думки, що держава може виступати обов'язковим суб'єктом розглядуваних суспільних відносин і це не свідчить, що вони існують не між людьми. Держава просто фігурує у таких суспільних відносинах як особлива форма, вона визначає становище суб'єктів, є виразником їх інтересів [2, с. 58; 4, с. 10]

То ж виходячи зі специфіки злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності пов'язаної з наданням публічних послуг – вони можуть бути вчинені лише у процесі взаємозв'язку між державою й службовими особами, приходимо до висновку, що об'єктами цих злочинів є відносини, суб'єктами яких, з одного боку, виступає держава, з іншого – службові особи публічного права чи службові особи приватного права.

Предметом суспільних відносин визнається все те, з приводу чого або у зв'язку з чим існують саме ці відносини. Залежно від предмета суспільні відносини вирізняють матеріальні і нематеріальні. До матеріальних належать ті з них, у яких предметом виступає та чи інша матеріальна річ. У нематеріальних відносинах предметом виступають не речі, а інші соціальні цінності.

На нашу думку, суспільні відносини, які являються безпосереднім об'єктом службової недбалості, є нематеріальні відносини. Предметом нематеріальних

відносин виступає нормальна діяльність державного апарату, апарату органів місцевого самоврядування, громадських об'єднань, підприємств, установ, організацій усіх форм власності. Але не слід забувати і про охоронювані законом правам та інтереси окремих громадян, державні інтереси тощо. Аналіз практики показує, що практично у кожному випадку шкода заподіюється чи то інтересам окремих осіб, чи то інтересам держави.

Останнім структурним елементом суспільних відносин є соціальний зв'язок між учасниками. Соціальний зв'язок виявляється у відносинах між фізичними особами, у відносинах між фізичними та юридичними особами, у відносинах між предметом та суб'єктом суспільних відносин. Детальний аналіз суспільних відносин службової недбалості дає змогу стверджувати, що соціальний зв'язок виражається у відносинах між державою, в особі органів державної влади, та службовими особами, а також в діяльності учасників відносин, яка спрямована на забезпечення нормального функціонування й розвитку цієї сфери суспільного життя.

Отже, у процесі нашого дослідження було окреслено окремі питання структури безпосереднього об'єкта злочину, передбаченого ст. 367 КК. Аналіз існуючих наукових позицій та формулювання авторського бачення щодо зазначеного питання, на наш погляд, сприятиме більш точній кваліфікації злочину службова недбалість.

Список використаної літератури:

1. Никифоров Б.С. Объект преступления по советскому уголовному праву. Москва : Юридическая литература, 1960. 230 с.
2. Тацій В.Я. Об'єкт і предмет злочину в кримінальному праві : монографія. Харків : Право, 2016. 256 с.
3. Музика А.А. Предмет злочину: теоретичні основи пізнання. Київ : ПАЛИВОДА А.В., 2011. 192 с.
4. Квициния А.К. Должностные преступления. Москва : Российское право, 1992. 223 с.